

З неопублікованого

У січні 2001 р. минув рік від дня смерті видатного українського вченого-літературознавця, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка, засл. діяча науки і техніки, д. філол. н., проф. Федора Петровича Погребенника. Дослідник історії українського письменства, фольклору, літературної критики і журналістики,

культуролог, він залишив багатющу наукову спадщину.

Пропонуємо увазі читачів одну з його останніх робіт «Післямова», підготовлену до укладеного Б. Ясінським бібліографічного покажчика «Літературно-науковий вістник», і яка, на жаль, не ввійшла до нього.

Післямова

Радо виконую приємне прохання написати коротке слово-післямову до ґрунтовної праці — покажчика журналу «Літературно-науковий вістник», праці, до якої підходило вже кілька бібліографів, відчуваючи нагальну потребу дати допитливому читачеві добротний путівник по численних томах ЛНВ, з якими пов'язаний тривалий період розвитку нашої національної культури на східноукраїнських і західноукраїнських землях.

Започаткований у знаменний рік відзначення 200-річчя появи друком перших частин «Енеїди» І. Котляревського — праматері нової української літератури — журнал майже півстоліття був виразником національних літературних і культурних устремлінь українців, представляв їхні художні здобутки серед інших народів, а їх надбання за посередництва перекладів робив доступними співвітчизникам. «Літературно-науковий вістник» був не лише художнім, а й громадсько-політичним виданням, відгукувався на злободенні духовні запити народу, не раз ставав на захист національних інтересів, утверджуючи ідеї єдності українців, порізаних кордонами. Можна без перебільшення сказати, що саме з діяльністю ЛНВ, а надто І. Франка, М. Грушевського, В. Гнатюка та інших провідних діячів культури нашого народу, котрі пов'язали з ним свою творчу діяльність, найтісніше поєднані духовні досягнення українців над Дністром і Дніпром.

Тривалий час дослідники не мали змоги об'єктивно оцінити значення цього щомісячного часопису, який тримав у полі свого зору життя українського народу обабіч кордонів. Робилися спроби протиставити І. Франка М. Грушевському, напрям журналу, коли він виходив у Львові, — «київському» періоду його існування. Всіляко паплюжився «донцовський» період в історії часо-

пису, а тимчасом уся історія існування видання — чи то під зверхністю австро-угорських властей, російсько-царської диктатури, польсько-шляхетських пришельців — мала одну спільну національну ідею: в міру своїх сил послідовно відстоювати право народу на своє духовне життя, на своє Слово, яке мало стати його могутньою опорою в боротьбі за незалежність.

Від 1949 р., коли мені вперше потрапив до рук примірник журналу ЛНВ з бібліотеки піаністки О. Окуневської, і до видань 20 — 30-х років, що виходили за активною участю Д. Донцова, і який зберіг у м. Косові відомий педагог, у минулому воїн визвольних змагань Михайло Базник, зрештою, бачив і один з двох останніх випусків, що вийшов у Регенсбургу і був мені подарований поетесою Мірою Гармаш, дочкою відомого літературознавця і бібліографа Володимира Дорошенка, котрий доклав зусиль для продовження виходу журналу поза межами України*.

Можу без перебільшення сказати, що моє наукове зростання, утвердження в історії українського літературознавства значною мірою пов'язане з «Літературно-науковим вістником». Пишучи кандидатську дисертацію про творчість Осипа Маковея, одного з активних співробітників цього часопису в перші роки його існування, я поринув у багатющий світ архівних матеріалів, що відбивали історію видання. Беручи участь у дослідженні естетичної думки кінця ХІХ — початку ХХ ст., я не міг оминати його ролі в художньому процесі. Істотно наблизила мене до ЛНВ праця над упорядкуванням багатьох томів п'ятдесяти-томного зібрання творів Івана Франка.

* Так у автора.

Готуючи до 34-го тому передмову Франка до «Покажчика змісту «Літературно-наукового вісника», томи 1–20 (1898–1902, зладив В. Доманицький, Львів, 1903), я заглибився в історію часопису на початку його існування, задумався над принципами його бібліографічного опису. Та повніше і глибше зміг осмислити це видання лише в період незалежності України, а головне — дати йому належну оцінку в «Літературознавчому словнику-довіднику» (К., 1997). Під моїм керівництвом у Польщі літературознавець і педагог Галина Корбич зробила успішну спробу вивчити й теоретично узагальнити історію функціонування журналу в першій (львівський) період його існування.

І ось перед моїми очима, мовою бібліографії, пройшла вся історія цього незвичайного і неповторного літопису українського слова, що її уклав невтомний та заповзятливий бібліограф Богдан Ясінський — збирач, дослідник і пропагандист українських духовних цінностей поза межами України, а в роки незалежності України — співробітник з материковими бібліографічними центрами на рідній землі. Впорядкована ним праця, до якої чимало творчих зусиль доклала і київський бібліограф Т. Добко, — справді визначний здобуток як української бібліографії, так і нашої культури загалом. Покажчик охоплює всі річники часопису, подає докладні відомості про наявні в ньому матеріали, розкриває досить повно псевдоніми й криптоніми письменників, дає достеменно точне відтворення величезного масиву гуманітарного профілю знань. Цьому сприяє й добре про-

думана систематизація матеріалу. Читаючи працю в комп'ютерному вигляді, я мав змогу подати авторові ряд порад стосовно розкриття окремих псевдонімів і криптонімів, врахованих при остаточному перегляді праці.

Звичайно, окремі питання бібліографічного опису журналу можуть бути вирішені при повнішому залученні архівних матеріалів, що зберігаються у Відділі рукописів і текстології Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України, архівах видавців журналу М. Грушевського, І. Франка, В. Гнатюка та ін. Капітальна праця Б. Ясінського наводить на думку про видання опису архівів ЛНВ, щоб розкрити повну картину становлення, формування і розвитку цього національно заангажованого журналу. Тим більше, що не всі рукописи, подані до редакції, змогли появитися друком, часто через цензурні заборони.

Бібліографічний покажчик «Літературно-наукового вісника», народившись далеко поза межами України, ще в рукописі пройшов кваліфіковану апробацію на рідній землі, де йому відкривається широкий шлях культурного спілкування з читацькою аудиторією.

Подвижницька праця Б. Ясінського заслуговує на найщирішу подяку. Хай його приклад запалює нових трудівників на продовження розвитку такої необхідної й важливої ділянки науки, і не тільки літературознавчої!

*Федір Погребенник,
д. ф. н., проф.*

8 липня 1999 р.

Шановні колеги!

25 травня 2001 р. в рамках святкування Днів слов'янської писемності Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського проводить книгознавчі читання з нагоди 420-річчя виходу Острозької Біблії, першої повної друкованої слов'янської Біблії. Буде розгорнуто виставку примірників Острозької Біблії з фондів НБУВ. Запрошуємо фахівців і широкий загал науковців узяти участь у заході. Темі доповідей та повідомлень просимо надсилати на адресу Відділу стародруків і рідкісних видань НБУВ: 01601 ГСП, Київ, вул. Володимирська, 62, Філія № 1 НБУВ, Відділ стародруків та рідкісних видань. Телефон: 244-43-85, факс: 264-33-98. Координатор підготовки читань Ковальчук Галина Іванівна.